

Kodlama-Kodaçımama Bağlamında “Yasak Elma” Dizisinin Alımlama Analizi

Reception Analysis of the Yasak Elma Series in the Context of Encoding/Decoding

Mevlüt Can KOÇAK¹, Olgun KÜÇÜK²

¹Karabük Üniversitesi, Türker İnanoğlu İletişim Fakültesi, Karabük, Türkiye

²Karabük Üniversitesi, Safranbolu Şefik Dizdar MYO, Karabük, Türkiye

ORCID:

M.C.K.: 0000-0002-9496-0541

O.K.: 0000-0002-9471-3540

Corresponding Author:

Mevlüt Can KOÇAK

Email:

mevlutcankokak@karabuk.edu.tr

Citation: Koçak, M. C. ve Küçük, O. (2021). Kodlama - kodaçımama bağlamında “Yasak Elma” dizisinin alımlama analizi. *Journal of Humanities and Tourism Research*, 11 (2): 256-271

Submitted: 06.02.2021

Accepted: 16.03.2021

Özet

Televizyon izleyicisi içerikleri alımlarken aktif veya pasif davranış biçimleri geliştirebileceklerini iddia eden iletişim yaklaşımları vardır. Diğer yandan televizyon içeriklerinin toplumsal kültürün ne denli aktarıcısı olduğu konusu da bir sorun oluşturmaktadır. Televizyon izlencelerinin alımlanması konusunda Stuart Hall tarafından kodlama/kodaçımama yöntemi geliştirilmiştir. Bu çalışma kapsamında FOX TV ekranlarında 2018 yılından bu yana yayınlanmakta olan Yasak Elma dizisi izleyici alımlaması bağlamında ele alınmıştır. Amaçlı örneklem tekniğinin kullanıldığı araştırmada Trabzon il merkezinde yaşayan 10 ev kadınına yüz yüze görüşme yoluyla dizi hakkında sorular sorulmuş, kadınların dizide kodlanan mesajları nasıl alımladıkları incelenmiştir. Araştırma sonucunda kadınların yarından çoğu diziyi eğlenceli ve keyifli buldukları için izlediklerini ifade etmiştir. Yine katılımcıların çoğu dizideki kadın temsillerinin olumsuz olduğunu belirtmişlerdir. Katılımcıların neredeyse tamamı dizinin Türk kültürüne zarar verdiğini düşünmektedir. Araştırmaya katılan kadınlar dizide kendilerini rahatsız eden en az bir unsur olduğunu belirtmiştir. Katılımcıların bazıları dizide yer alan oyunculara kendilerini benzettiklerini söylemekte, yarısı ise dizideki bir karakterin yerinde olmak istediğini ifade etmiştir.

Anahtar Kelimeler: TV Dizileri, Yasak Elma Dizisi, Kodlama/Kodaçımama

Abstract

There are communication approaches that claim that television viewers can develop active or passive behaviors while receiving content. On the other hand, the issue of how much television content is a transmitter of social culture is a problem. The encoding/decoding method was developed by Stuart Hall for the reception of television shows. Within the scope of this study, the Yasak Elma series, which has been broadcasting on FOX TV since 2018, is discussed in the context of audience perception. In the study, in which a purposeful sampling technique was used, 10 housewives living in the city center of Trabzon were asked questions about the series through face-to-face interviews, and it was examined how the women received the messages encoded in the series. As a result of the research, more than half of the women stated that they watched the series because they found it fun and enjoyable. Most of the participants stated that the female representation in the series was negative. Almost all of the participants thought that the series harms Turkish culture. The women participating in the study suggested that there is at least one element in the series that bothers them. Some of the participants said that they liken themselves to the actors in the series, and half of them expressed that they want a character in the series to be in their place.

Keywords: TV Series, Yasak Elma Series, Encoding/Decoding

1. GİRİŞ

Kültür kavramı ilk kullanıldığı dönemlerde bitki ve hayvan yetiştiriciliği anlamını ifade etmekte ve bir yönüyle de dinsel tapınma ile ilişkili görülmekteydi. Terim 19. yüzyıla kadar insanın davranışı ve öğrenmesiyle bağlantılı biçimde kullanıldı. Tarımdaki bitkiyi yetiştirme ve terbiye etme bir anlamda insan terbiyesi için de kullanılmaktaydı. İnsan şekillendirmesine uğramış bir bitkide olduğu gibi, davranışları toplum tarafından benimsenen normlara uygun hale getirilmiş insan da kültürlü insan olarak adlandırılmakta ve bunun tersi durumlarda kabalığını ifade etmek niyetiyle kültürsüz yakıştırması yapılmaktaydı. Kültür kavramı bir anlamda uygarlık kavramıyla eş anlamlı kullanılmaya başlanmış ve kişisel gelişim ile ilişkilendirilmişti. Avrupa toplumu için kültürlü insanın karşısı ise barbarlık kavramı ile ifade ediliyordu. Kültürlü insanın aksine barbar olan belli bir toplumsal şekillenmeye uğramamış kaba saba yaşayan insan olarak algılanıyordu. Sanayi devrimi sonrası ise kültür maddi bağlamından kopararak daha çok insanlığın ruhsal gelişimi ile ilişkili kullanılmaya başlanmıştı (Smith, 2007: 13-14).

Toplum tarafından tarım toplumu içinde toprağa bağlı üretim ilişkileri, yetiştirilen ekin ve bitki üzerinden kullanılan kültür kavramı sanayi toplumunda toprakla bağlantısından koparak sırf insan ruhunun eğitilmesi, davranışlarının toplumca arzu edilen yönde geliştirilmesi olarak düşünölmeye başlandı.

İnsan, doğada yer alan nesnelere yaşamsal ihtiyaçları için kullanmaktadır. Beslenme, barınma, ısınma gibi fizyolojik ihtiyaçlar insanın çeşit malzemeyi bu yaşamsal ihtiyaçlarını gidermek için kullanması sonucunu doğurmuştur. Doğadaki bu malzemelerin insan yaşamı içinde kullanılması kültürel bir yönün ortaya çıkmasını sağlamıştır. İnsan toprağı işler, meyveleri toplar, taşı, ağacı kullanarak ev inşa eder; doğal çevre insan kültürünün kaynağıdır. Diğer yandan insan maddi ihtiyaçları yanında toplumla beraber ruhsal doygunluk getirecek aktivitelere de katılır. İnsanlar bir araya gelir, oyunlar oynar ve eğlenceler düzenler. Çoğu zaman bir arada yapılan bu faaliyetler de toplumun kültürel yansıması olarak görülür. İnsanlar aynı zamanda bir dil üzerinden iletişim kurarlar ve dil kültürel unsurlar içinde en önemli olanlarından biridir. İnsan üretimi maddi bir sonuç ortaya çıkardığında bu maddi kültür olarak adlandırılırken, dile, söze, söyleneceye, müziğe, dansa dayalı ürünler ise maddi olmayan kültürel ürünler olarak adlandırılır. Böylece kültür, insanın tüm maddi ve maddi dışı üretimini kapsar (Erdoğan, 2014: 343).

Kültür kavramı üzerinde tam bir tanım birliğı olmamakla birlikte kültür konusunun sosyal bilimler alanındaki en önemli araştırma konularından biri olduğu noktasında ise ittifak vardır. Çünkü toplumsal yaşam yalnızca gerçekleşen olaylarla ilgili değildir. Yaşam içindeki tüm ilişkilerin yürütölmesinde ve işleyişte etkisi olan; sözler, temsiller, semboller gibi maddi dışı üretimle de yoğun biçimde ilişkilidir. Kültür kavramı incelenmek yoluyla bu maddi dışı üretimle ilgili davranış kalıpları ve anlamlar çözümlenmeye çalışılır. Toplumun kültürünü yansıtan göstergelerin incelenmesi, toplumun tarihsel yapısı ve yaşam biçimi hakkında bilgi verir. Kültür kavramı ele alınırken aynı zamanda sosyal bilimlere konu olmuş diğer alanların da dikkate alınmasını zorunlu kılar. Bunlar içinde edebiyat, tarih, antropoloji, müzik gibi alanlar sayılabilir (Thompson, 2013: 147).

Williams’a göre kültür, kişinin ve içinde yaşadığı toplumun bilgi birikimi, estetik anlayışı ve ruhsal yapısı hakkında bilgi vermektedir. Entelektüel ve sanatsal faaliyetler ve bunların sonucunda ortaya çıkan ürünler kültür kapsamı içinde değerlendirilebilir. Kültür kavramının bu biçimde kullanımı onun güzel sanatlar alanıyla yakın ilişkide olduğunu da ortaya koymaktadır. Güzel sanatlar dışında kültür toplumun inanç sistemi, davranış biçimi ve diğer yaşamsal faaliyetleriyle ilgili tüm göstergeler ve üretimi de kapsamaktadır (Akt. Smith, 2007: 14).

Kültür ve iletişim arasında yoğun bir ilişki bulunmaktadır. Kişiler ve dolayısıyla tüm toplum iletişim kurmaktadır. Toplum konuşarak, susarak, davranarak, davranmayarak, üreterek daima etkileşimde kalır. Kültür konusu kapitalist okulların her zaman üzerinde durdukları bir alan olmuştur. Kültürel yaklaşım çalışmaları, daha çok kitlelerin yıkıcı etkileri üzerine odaklanmıştır. Bir anlamda kitlenin mevcut düzene karşı bir başkaldırıda bulunup bulunmayacağını irdelemiştir. 20. yüzyıl başlarında kültürle ilgili ana tartışmanın alçak ve yüksek kültür kavramları arasındaki kıyaslama olduğu görülmektedir (Erdoğan, 2014: 343).

Kültür, kendiliğinden ziyade şekillendirmeye var olan bir kavramdır. Kültürlü toplum derken aslında bir dizi değer yargısını benimsemiş, hatta belki de belli ahlaki ve davranış kalıplarının ezberletildiği bir yapıdan söz edilmektedir. Toplumsal değer yargılarının çağlar içinde kendiliğinden geliştiğini düşünmek ise fazla iyi niyetlilik olacaktır. Bu değer yargılarının en azından bazıları topluma dayatılmıştır. Örneğin, ana akım düşünce televizyon içerikleri yoluyla makbul olduğunu düşündüğü davranış kalıplarını topluma dayatabilmektedir. Kültürlü insan modeli televizyonun gösterdiği modelden oluşmaktadır. O modeli ortaya koyan anlayış ise genellikle ana akım düşünce yapısıdır. Bu anlayışın toplumun özünden süzülerek geldiğini söylemek ise her zaman mümkün değildir.

2. KÜLTÜREL ÇALIŞMALAR VE KODLAMA/KODAÇIMLAMA

Medya izlerkitle ile ilgili yapılmış çok sayıda araştırma bulunmaktadır. Araştırmaların en önemli konusu ise şiddet olgusunun medya metinlerindeki yansımalarını incelemektedir. Bu bağlamda laboratuvarda deneysel çalışmalar yapılmış, sosyologlar tarafından alan araştırmalarına ağırlık verilmiştir. Araştırmacıların temel savı ise izleyicilerin şiddet bağlamında medyadan yoğun biçimde öykünme yaptıkları düşüncesi olmuştur. İnsanlar iş dışındaki yaşamsal ihtiyaçlarını karşılamak için tatile gitmek, seyahat etmek, eğlenmek, spor yapmak gibi farklı rahatlatma yöntemlerini tercih etmektedir. Kullanımlar ve doyumlar yaklaşımı izlerkitlenin yaşam doyumunu medya aracılığıyla sağladığı düşüncesini savunur. Bu yaklaşım izleyicileri güçlü ve iletişim sürecinde aktif olarak konumlandırır. Böylelikle iletiyi tasarlayanın mutlak hâkimiyetini reddeder. İleti alıcının ihtiyaç ve düşüncesine göre şekillenmekte ve alıcının kullanımı iletiyi bir anlamda belirlemektedir (Fiske, 217: 268).

Kullanımlar ve doyumlar yaklaşımı yukarıda da bahsedildiği üzere iletişim sürecinde izleyicinin aktif olduğu savına dayanmaktadır. Bu düşüncede insanlar medyanın basit birer tüketicisi değil medyayı bir anlamda inşa eden güçlü bireylerdir. Medya izleyicinin istekleri doğrultusunda da içerikler üretmektedir (Erdoğan, 2014: 148). Kullanılan medya aracına göre de içerik değişebilmektedir. Örneğin, üniversite öğrencileri sosyal medyayı haber ve bilgi edinmek, eğlenmek ve vakit geçirmek için kullanırken (Koçak ve İnce, 2019: 809) orta yaş ve daha üstü kişiler medyayı diğer bazı amaçlar için kullanabilmektedir.

Kullanımlar ve doyumlar yaklaşımı bağlamındaki çalışmaların özellikle 1960 ve 1970'li yıllar boyunca yoğunlaştığı gözlenmektedir. Çok sayıda araştırmanın ortak bulguları ele alındığında; insanların suni doyumlara ihtiyaç duydukları ve bu ihtiyaçlarını gidermek için medya içerikleri arasından bilinçli şekilde seçim yaptıkları düşüncesi hâkimdir. Keşfetme ihtiyacı hisseden bir kimse belgesel izlemeye ağırlık verirken, bilgi ihtiyacı olan bir kimsenin daha çok bilgi yarışması türünden içerikleri takip edeceği varsayılmaktadır. İzleyici böylelikle ihtiyacını hissettiği ama doyuramadığı hislerini medya içerikleri yoluyla suni biçimde karşılamaktadır. İletişim çalışmalarının ilk dönemine ağırlığını koyan etki araştırmalarının aksine bu yaklaşım izleyicinin son derece aktif ve seçici davrandığını ve yönlendirmeler karşısında savunmacı bir tutum geliştirebildiğini savunmaktadır (Yaylagül, 2014: 72).

Kullanımlar doyumlar yaklaşımı çerçevesinde bireylerin televizyonu daha çok bir kaçma aracı olarak kullandıkları anlaşılmaktadır. Bireyler televizyon izleyerek mevcut problemlerinden bir süreliğine uzaklaşmakta geçici bir rahatlama sağlamaktadır. Bu yönüyle televizyon bir boş zaman öldürme aracı gibi çalışmaktadır. Televizyon insan zihnini kurcalayan endişe ve problemleri düşünmeye bir süreliğine ara verdirilmektedir. Üstelik televizyon içerikleri insanların ortak bir sohbet konusu oluşturmasını da kolaylaştırmaktadır. Aynı içerikleri izleyenler arasında iletişim kurmak için bir sebep oluşmaktadır. Ancak televizyon izlencelerinin etki süresi kalıcı değildir ve genellikle bir sonraki bölüm veya başka bir içerikten sonra eskisi azalmaktadır. Televizyonda izlenecek bir programa karar vermek insan hayatı içinde ağırlığa sahip bir durum değildir. Bu seçim hayatımızda yapacağımız diğer seçimler yanında bir önem arz etmemektedir. Kişi sadece televizyon içerikleri konusunda karar vererek hayatını önemli oranda etkileyecek bir seçim yapmamaktadır. Üstelik insanlar bu anlamda kararsız da davranabilmekte, seçimlerinden çok kısa sürede vazgeçebilmektedir (Mutlu, 1999: 85).

İzleyicinin etkin olarak konumlandırıldığı kullanımlar ve doyumlar yaklaşımın çok iyi niyetli bir söylemi barındırdığı söylenebilir. Belli sayıda izleyici içerikler karşısında aktif bir konuma sahip olsa bile her izleyicinin ne denli aktif olacağı soru işareti oluşturmaktadır. Her şeyden önce izleyicinin bunu yapabilmesi eleştirel bir bakış açısı ve yeterli donanımı zaruri kılmaktadır. Toplumun tamamının yeterli donanım seviyesinde olabileceği düşüncesi ise son derece tartışmaya açıktır.

Kullanımlar ve Doyumlar yaklaşımının benimsediği aktif izleyici kavramının Kültürel Çalışmalar araştırmalarında da kabul gördüğü anlaşılmaktadır. Kültürel çalışmacılar da izleyicinin iletişim sürecinde aktif biçimde rol aldığını düşünmektedir. Özellikle çoklu okumaların bu bağlamda bir örnek teşkil ettiği söylenebilir.

Kültürel Çalışmalar izleyici alımlaması konusuna yoğunlaşarak bu alana büyük katkıda bulunmuşlardır. Bütün içerikler ve özde metinler her birey tarafından farklı okunabilmektedir. Çoklu okuma olarak adlandırılan bu düşünceye göre bireylerin sosyo-kültürel yapıları metinleri farklı biçimde okumalarına yol açmaktadır. Kültürel çalışmalar, farklı yerlerde ve farklı toplumsal yapı içinde yer alan okuyucu/izleyicilerin içerikleri neden farklı yorumladıkları noktasında açıklayıcı olabilmektedir (Kellner, 2008: 162).

Kültürel Çalışmaların tanımı içinde çok sayıda kavram bulunmaktadır. İnsan yaşamının pek çok alanı bu yaklaşımın içinde kendine yer bulmuştur. Bu yaklaşım bireyin toplumsal yaşamını ve daha çok kültürünü analiz eder. Bu bağlamda, toplumsal sınıflar, cinsiyet, toplum tabakaları ve sınıflar, cinsellik gibi konulara ağırlık vererek diğer sosyal bilimlerin yöntemlerinden de yararlanır. Bu disiplinler edebiyat, ekonomi, hukuk, tarih, antropoloji, iletişim ve medya gibi geniş bir çeşitliliği ifade eder. Bu bağlamda sosyal bilimlerin hemen her alanından yararlanır. Kültürel çalışmalar, popüler kültür, medya, müzik, giyim tarzı, alt kültür ve spor gibi alanları kapsar. Kültürün farklı toplumsal sınıflar tarafından nasıl kullanılıp evirildiği üzerinde durur. Bu yaklaşımda birey sadece bir tüketici olarak konumlandırılmayıp, kültürün tabiri caiz ise üreticisi anlamında da kullanılmaktadır (Bourse ve Yücel, 2017: 7).

Kültürel Çalışmalar, kültürü açıklayıp anlamlandırma üzerine odaklanmıştır. Kültürle alakalı hemen her konu araştırma alanı içinde yer alır. Bazı araştırmalarda kültürel ürünlerin açıklanmaya çalışıldığı görülmektedir. Özellikle metinlerin anlamları üzerine odaklanılmıştır (Erdoğan, 2014: 346). Barthes (2006: 17) metinlerin her ne kadar yazarlar tarafından üretilse dahi okurlarla ortak kullanılan bir alan olduğu üzerinde durur ve bu bağlamda metinlerin mülkiyetinin yazar ve okur arasında ortak olduğunu anlatmak ister.

Kültürel Çalışmalar söylem konusu ile yakın ilişki içindedir. Ortaya çıktığı dönemde diğer yaklaşımların da söylem konusunda belirli bir seviyeye geldikleri zaten biliniyordu. Raymond Williams da “Kültürel Çalışmaların Geleceği” isimli makalesinde, ergenlik çağındaki çocukların eğitimi noktasında kültürel çalışmaların kökenlerine gönderme yaparak, benzer bir noktada durduğunu göstermiştir (Hall, 2008: 86).

Televizyon izlencelerinin alımlaması konusunda Stuart Hall’in geliştirmiş olduğu kodlama/kodaçıklama yönteminin çok yararlı olduğu bilinmektedir. Hall’in geliştirdiği model üzerinden David Morley televizyon içeriklerini analiz etmiştir. Morley bu modeli Nationwide adlı dizi belgesel programının alımlama çalışması için kullanmıştır. Bu alımlama çalışmasında belgesel programının üretimini belirleyen toplumsal/tarihsel süreç, izleyicinin kültürel birikiminin ve farklı toplumsal gruplar arasında verilen mesajın nasıl algılandığı konusu üzerine odaklanmıştır (Akt. Mutlu, 1999: 103).

Nationwide, izleyici alımlama analizi farklı sınıflara mensup izleyicilerin kodaçıklamasını nasıl gerçekleştirdiklerini ele almaktadır. Temel soru farklı kültürel özelliklere sahip bireylerin içeriği nasıl anlamlandırdıklarının ortaya konmasıdır. Böylelikle kültürel çalışmaların da iddia ettiği gibi içeriğin mesajıyla birlikte mesajın anlamlandırılmasının da önemli olduğu konusunun ağırlık kazandığı anlaşılmaktadır. Program üzerinde yapılan çalışmalarda, içeriğin milliyetçi öğeler barındırdığı ve toplumsal sorunların bu milliyetçi söylem yoluyla geri planda bırakıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Mesajların nasıl algılandığını tespit etmek amacıyla yaş, cinsiyet, sosyal statü gibi farklı kıstaslara bağlı 20’nin üzerinde izleme grubu oluşturulmuştur. Oluşturulan bu grupların mesajları nasıl algıladıkları anlaşılmaya çalışılmıştır. Araştırma sonucunda farklı özelliklere sahip bu grupların mesajları genellikle aynı okudukları ve aralarında büyük anlamlandırma farklılığı oluşmadığı anlaşılmıştır. Ortaya çıkan sonuca göre, medyanın mesajları toplumu hemen her kesimi üzerinde yaklaşık aynı biçimde okunmaktadır (Yaylagül, 2014: 135-136).

Nationwide çalışması bireyin özel yaşamındaki boş zaman kullanımı ile ilgileniyor fakat kamusal alandaki işleyiş ve iletişim bu araştırmanın eksik tarafını oluşturuyordu. Nationwide programı izlerkitle ulusal bir topluluk içinde yaşayan bireylerden seçilmişti. Farklı program türlerinde farklı sonuçlar oluşması olasılığı bu nedenle muhtemeldi. Morley’in bu çalışmada sorguladığı şey televizyon programının izleyiciyi nereye konumlandığı, ne olarak gördüğüydü. Program tarafından verilen mesajlar yani bir anlamda metinler, izlerkitle tarafından beklenen doğrultuda mı okunuyor, yoksa izleyici verilmek istenen mesaja karşı eleştirel bir bakış açısı mı getiriyordu? Yani, işleyici aktif bir şekilde kodlanan mesaja direnç mi gösteriyordu (Mutlu, 1999: 103). Programın mesajları doğal olarak egemen düzenin istediği yönde kurgulanıyordu, bununla birlikte alımlama da istenilen sonuca ulaşamıyor olabilirdi. İzleyici biraz da arzu edilmeyen şekilde bilinçli davranabiliyordu (Bourse ve Yücel, 2017: 217).

İzleyici alımlama çalışmaları İngiliz Kültürel Çalışmaları içinde önemli bir hacme sahiptir. Medya metinlerini alımlayanlar yani izleyicilerin önemine bu çalışmalarda vurgu yapılmaktadır. İzleyiciler medya tarafından kodlanan metinleri kod açıklama yapmak yoluyla alımlamaktadır. Medya izleyicilerinin hâkim söylem tarafından kodlanan mesajları bilgi ve tecrübeleri yoluyla eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirebileceği düşüncesi vardır. İzleyicilerin yönlendirmeye karşı dirençli oldukları varsayılmaktadır (Yaylagül, 2014: 134).

Hall’in kodlama/kodaçıklama olarak belirlediği süreçte metinlerin kodlanması ve kodlanan metinlerin izleyici/okuyucu tarafından okunması birbirinden farklı konulardır. Medya metinleri her toplumsal örgütün davranış kalıpları ve tarihsel süreçle ortaya çıkmış resmi bakış açısıyla belirlenir. Bu metinler iktidar yanlısı olacak şekilde oluşturulur. Mesajların alımlanması da yine toplumun kültürel yapısı, ideolojik bakış açısı ve teknolojik imkânlardan yararlanma durumuna

göre ortaya çıkar. Metinleri yeniden okuyanlar da belli bir toplumsal yapının ürünü olan bireylerdir. Dolayısıyla okuma bu yapı çerçevesinde yapılır. Hall, metnin kodlanması ve kodaçıklaması olarak belirlediği ikili bir yapıyı ifade ederken izlerkitlenin metinleri ne şekilde okuyacağı konusuna odaklanır. İzleyici metinleri olduğu gibi kabul edebilir, olduğu gibi kabul etmek yerine müzakere edebilir veya mesajlara karşı muhalif bir tavır geliştirebilir. Hall’in geliştirdiği bu alımlama modeli yukarıda belirtildiği gibi Morley’in Nationwide izleyici alımlama çalışması ve daha sonraki benzer çalışmalar için temel oluşturur (Stevenson, 2015: 134).

3. YASAK ELMA DİZİSİ

Yasak Elma dizisi 2018 yılı mart ayından itibaren FOX TV ekranlarında yayınlanmaya başlamıştır. Dizi izleyici tarafından büyük ilgi toplamış ve yayınlandığı gün genellikle en çok izlenen ilk 5 program içinde yer almıştır. Örneğin, 2020 yılının son dört haftası içinde total izlenme oranında bir hafta ikinci, bir hafta üçüncü ve diğer iki haftada dördüncü olmayı başarmıştır (cnnturk.com, Erişim: 20.01.2021).

Yasak Elma dizisinin en önemli oyuncularını ve dizideki karakter yapılarını şöyledir.

Talat Bulut (Halit Argun rolünde): Dizide Türkiye’nin en büyük holdinglerinden birinin sahibi, orta yaşlı bir erkektir. Çapkınlık dışında kötü bir tarafı bulunmamaktadır. Genç ve güzel kadınlara karşı zaafı vardır. Birden çok evlilik yapmış ve bu evlilikleri uzun soluklu olmamıştır. Bununla birlikte hemen her evliliğinden çocuğu bulunmaktadır. İşinde son derece başarılı, günlük hayatında ise dikkatli, tutumlu ve garantici bir kişiliğe sahiptir (haberturk.com, Erişim: 21.01.2021). Talat Bulut, Kasım 2020’de diziden ayrılmıştır.

Şevval Şam (Önder rolünde): Cemiyetlerde boy gösteren son derece sosyetik bir kadındır. 40’lı yaşlarda olup daha öncesinde Halit Argun’la evlilik yapmıştır. Zenginlik ve lüks yaşam hayaline bu evlilik yoluyla kavuşmuştur. Güce ve paraya tutku seviyesinde bağlıdır (fox.com.tr, Erişim: 21.01.2021). Ender (Şevval Şam) karakteri entrika çevirebilen, son derece zeki bir kadındır. Hakkını arama noktasında tüm sınırları zorlayabilmektedir. Çok kötü olmamakla birlikte tamamen iyi bir karakter de değildir. Aşırı güçlü görünmektedir.

Eda Ece (Yıldız rolünde): Genç ve güzel kadındır. Ender gibi Halit Argun’la evlenip ayrılmıştır. Halitcan isminde bir bebeği vardır. Yıldız, mutluluğun zengin bir eş üzerinden sağlanabileceğine inananlardandır. Elit yaşama, zenginliğe karşı iştahlı bir özlemi vardır (fox.com.tr, Erişim: 21.01.2021). Yıldız karakteri geçmişinde ailevi problemleri olan, biraz sakar ve bolca talihsizlikler yaşayan bir karakterdir. Diğer iki baskın kadın karakter olan Ender ve Şahika’nın aksine daha haktan biridir. Yerine göre kalender davranışlar sergileyen bir yapı içindedir. Genel olarak iyi ve merhametli bir kadın tipi olmakla birlikte zaman zaman entrikacı bir yapıya bürünebilmektedir.

Nesrin Cevadzade (Şahika rolünde) Güzel, genç, hırslı kadın karakteridir. Aynı zamanda sıklıkla asaletli olduğuna gönderme yapmaktadır. Bunu daha çok Ender ve Yıldız karakteriyle aynı olmadığını belirtmek için dillendirmektedir. Son derece kurnaz ve uyanık bir tipi yansıtmaktadır. İş hayatında da başarılıdır (gunceldiziprogram.com, Erişim: 21.01.2021). Şahika karakteri dizide tam olarak kötü kadını yansıtmaktadır. O kadar ki, insanları zehirleyebilecek bir potansiyeli bulunmaktadır. Bu karanlık tarafları yüzünden ailesi ve yakın çevresi ile de arası bozuktur. Bununla birlikte söz konusu entrika olduğu zaman ittifaklar içinde kendine kolaylıkla yer bulabilmektedir.

Yasak Elma dizisinin önemli kadın karakterleri olan Ender, Yıldız ve Şahika tiplerini aynı zamanda estetik bir değere sahiptir. Bu tiplerin bakımlı halleri ve son derece güzel kıyafetleri

özellikle kadın izleyicilere esin kaynağı olmaktadır. Yani bu karakterler bir anlamda moda yön veren bir stil ikonu işlevine de sahiptir.

4. ARAŞTIRMA

4.1. Araştırmanın Yöntemi, Amacı ve Kapsamı

Amaçlı örneklem tekniğinin kullanıldığı bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Bu çalışmanın örneklemini ise üç sezondan bu yanadır pazartesi akşamları FOX TV’de yayınlanan Yasak Elma dizisi oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında ev kadınlarının dizinin kodlarını nasıl açtıkları tespit edilmeye çalışılmıştır. Talat Bulut’un canlandığı Halit Argun karakteri henüz araştırmanın yapıldığı tarihte diziden ayrılmamıştır. Katılımcıların verdiği cevaplar bu karakterin dizide olduğu dönemleri kapsamaktadır.

Görüşme tekniği araştırılacak konuyla ilgili bireylerden soru - cevap yöntemi çerçevesinde bilgi alınmasıdır. Bu bireylerin ve soruların neler olacağı yapılan araştırmanın konusuyla ve ne amaçlandığıyla ilgilidir. Bu araştırma yöntemi bir anlamda yoğun gözlem tekniği olarak ta düşünülebilir. Görüşme tekniğinde karşılıklı ilişki ve iletişim büyük öneme sahiptir. Bu teknik yoluyla bireylerin düşünce ve tutuları ölçülerek ortaya konmaya çalışılmaktadır (Aziz, 2010: 84-85).

4.2. Araştırma Bağlamında Sorulan Sorular

- Yasak Elma dizisini neden izliyorsunuz?
- Dizide kadın figürü nasıl gösteriliyor/ aktarılıyor?
- Dizinin Türk kültürüne zarar verdiğini düşünüyor musunuz, veriyorsa nasıl zarar veriyor?
- Dizideki mesleklerden hangisini tercih edersiniz?
- Dizide sizi rahatsız eden unsurlar nelerdir?
- Dizi hakkında arkadaşlarınızla konuşur musunuz?
- Dizide kadınların aşağılandığını düşünüyor musunuz, aşağılanıyorsa nasıl aşağılanıyor?
- Dizideki erkek karakterler çevrenizdeki erkeklere benziyor mu?
- Diziyi ailenizle birlikte izleyebiliyor musunuz? İzleyemiyorsanız gerekçeniz nedir?
- Bu diziyi diğer dizilerden ayıran nedir?
- Dizideki hangi karakteri kendinize benzetiyorsunuz?
- Dizideki hangi karakterin yerinde olmak istersiniz?

4.3. Araştırmanın Katılımcıları ve Özellikleri

Araştırma kapsamında Yasak Elma dizisini izleyen 10 ev kadını ile görüşme yapılmıştır. Katılımcıları yaşı incelendiğinde; 22 yaşında 1 kişi, 24 yaşında 2 kişi, 28 yaşında 1 kişi, 30 yaşında 1 kişi, 32 yaşında 1 kişi, 34 yaşında 2 kişi, 40 yaşında 1 kişi ve 44 yaşında 1 kişi oldukları görülmektedir. Katılımcı kadınlardan 5’i evli diğer 5’i ise bekârdır. Trabzon il merkezinde yaşayan kadınların katıldığı görüşme 2020 yılı Ekim ayında gerçekleştirilmiştir.

4.4. Cevaplar ve Analiz

Tablo 1. Yasak Elma Dizisinin İzlenme Nedenleri

Katılımcı	Yaş	Medeni Durum	Yasak Elma dizisini neden izliyorsunuz?
1	22	Bekâr	Keyifli buluyorum
2	24	Bekâr	Eğlenceli buluyorum
3	24	Bekâr	Hoşuma gidiyor
4	28	Bekâr	Yıldız'ın komik replikleri için
5	30	Evli	Komik bulduğum için
6	32	Evli	Hoşuma gidiyor
7	34	Evli	Vakit geçirmek için
8	34	Evli	Entrika olduğu için
9	40	Evli	Can sıkıntısından
10	44	Bekâr	Farklı bulduğum için izliyorum. Hikâyesi ilginç geliyor, beni kendisine çekiyor

Araştırmaya katılan kadınların yarısından fazlası diziyi eğlenceli, keyifli, hoş ve komik buldukları için izlediklerini belirtmiştir. Diğer dört katılımcı ise; can sıkıntısı, vakit geçirmek, içeriğinde entrika yer alması, farklı olması sebebiyle diziyi izlediklerini ifade etmiştir. Kadınların yedisi diziyi tamamen isteyerek ve severek takip etmekte, iki katılımcı yapacak daha iyi bir aktiviteleri olmadıklarını düşündükleri için izlemektedir. Katılımcılardan 28 yaşında ve evli olanı ise dizideki Yıldız karakterinin izlemesinde etkili olduğunu belirtmektedir. 34 yaşında ve evli olan bir katılımcı dizinin entrika barındırmasının izlemesinde etkili olduğunu söylemektedir.

Tablo 2. Kadın Karakterlerin Dizide Temsili

Katılımcı	Yaş	Medeni Durum	Dizide kadın nasıl gösteriliyor/aktarıyor, anlatınız?
1	22	Bekâr	Değersiz gösteriliyor
2	24	Bekâr	Gösterişli, hırslı ve sinsi
3	24	Bekâr	Kadınlar işgüzar, hep bir iş çeviren dolandırıcı insanlar gibi gösteriliyor
4	28	Bekâr	Kadınların akıllı, kurnaz oldukları gösteriliyor
5	30	Evli	Maddiyata önem veren, geneli itibariyle değerlere önem vermeyen
6	32	Evli	Kadınların güçlü duruşu, paylaşılmayan bir erkek olsa dahi birlik olabilmeleri
7	34	Evli	Ahlaki açıdan sıkıntılı gösteriliyor
8	34	Evli	Zengin koca peşinde
9	40	Evli	Saçma
10	44	Bekâr	Kadınlar aşağılık varlıklar gibi gösteriliyor, şeytanlaştırılıyor, üçkâğıtçı ve güvenilmez olarak yansıtılıyor

İki katılımcı dışında diğer tüm katılımcılar dizide kadının olumsuz şekilde temsil edildiğini düşünmektedir. Kadınların değersiz, gösteriş meraklısı, hırslı, sinsi, işgüzar, ahlaksız, üçkâğıtçı, şeytani sıfatlarla tanımlanabilecek biçimde aktarıldığı sekiz katılımcının görüşleriyle aktarılmaktadır. Diğer iki katılımcı ise kadınların dizide olumlanarak verildiğini düşünmektedir. Onlara göre kadın tiplmesi akıllı, güçlü ve birlik içinde hareket edebilen, erkeğe boyun eğmeyen kişilikler olarak ortaya konmaktadır. Katılımcılar genel olarak dizide kadının konumlandırılmasını müzakere etmekte ve bu konumlandırmaya karşı tavır geliştirmektedir.

Tablo 3. Yasak Elma Dizisinin Türk Kültürüne Etkisi

Katılımcı	Yaş	Medeni Durum	Dizinin Türk kültürüne zarar verdiğini düşünüyor musunuz, veriyorsa nasıl zarar veriyor?
1	22	Bekâr	Evet, zarar veriliyor. Mesela, kadına hiç değer verilmiyor
2	24	Bekâr	Evet veriyor. Çok eşlilik ve aldatma nedeniyle
3	24	Bekâr	Çok zarar veriyor. Kadın ve erkek ilişkileri çarpık
4	28	Bekâr	Evet, biraz zarar veriyor. Nikâhsız evliliğin normal olduğunu, aldatmayı bile normalmiş gibi anlatan bir dizi
5	30	Evli	Zarar veriyor. Çünkü kültürümüzde olmayan bazı şeyler normalleştirilmeye çalışılıyor
6	32	Evli	Evet veriyor. Çapkınlık ve çarpık ilişkiler var
7	34	Evli	Düşünüyorum. Kadınlar sürekli olarak aşağılanıyor
8	34	Evli	Türk kültürü zaten bozdu
9	40	Evli	Ahlakını bozuyor
10	44	Bekâr	Evet düşünüyorum. Gösterilen karakterler Türk kültürüyle bağdaşmıyor, çelişkili durum oluşturuluyor biz böyle görmedik ailemizden

Katılımcıların neredeyse tamamı dizinin Türk kültürüne zarar verdiğini ifade etmektedir. Bir katılımcı ise diğerlerinden ayrılmakta ve kültürün zaten bozuk olduğunu, diziyi bir ilgisi olmadığını belirtmektedir. Türk kültürüne zarar verdiğini düşünen dokuz katılımcı ise bunu daha çok kadın erkek ilişkileri evlilik gibi konulardaki olumsuz örnekler üzerinden açıklama yoluna gitmektedir. Kadınlar çok eşlilik, aldatma, nikâhsız beraberlikler, örf ve ananelere aykırılık gibi konular üzerinden diziyi zararlı bulmakta, eleştirel bir yaklaşımı benimsemektedirler. Ayrıca kadına dizide değer verilmediği, ilişkilerdeki çarpıklık ve ahlaki yozlaşma da eleştiriler arasında yer almaktadır.

Tablo 4. Katılımcıların Dizide Beğendikleri Meslekler

Katılımcı	Yaş	Medeni Durum	Dizideki mesleklerden hangisini tercih edersiniz?
1	22	Bekâr	Şirket sahibi
2	24	Bekâr	Avukatlık
3	24	Bekâr	Yönetici
4	28	Bekâr	Avukat
5	30	Evli	Avukat
6	32	Evli	Şirket yöneticisi
7	34	Evli	Holding sahibi
8	34	Evli	Holding patronu.
9	40	Evli	Hiçbirini
10	44	Bekâr	Genel müdür

Katılımcılara dizide yer alan mesleklerden hangilerini tercih edecekleri sorulduğunda, 3 katılımcı şirketin/holdingin sahibi, üç katılımcı şirket yöneticisi, üç katılımcı ise avukatlık mesleğini tercih edeceklerini belirtmişlerdir. 40 yaşında ve evli olan katılımcı ise dizide yer alan mesleklerden hiçbirini tercih etmeyeceğini söylemiştir. Katılımcıların altısı holding patronu veya yöneticisi olmayı tercih etmektedir. Bu bağlamda katılımcıların çoğunun güç sahibi olan meslekleri tercih ettiği göze çarpmaktadır. Avukatlık mesleğinin tercih edilmesi ise sağlayacağı saygınlıkla ilişkilendirilebilir. Diğer yandan tercih edilen mesleklerin kazancı da bu seçimde etkili

olabilmektedir. Güçlü, paralı ve saygın olmak doğal olarak son derece önemsenmektedir. Toplumsal değer yargılarının katılımcılar üzerinde son derece etkili olduğu gözlenmektedir.

Tablo 5. Dizideki Olumsuz Unsurlar

Katılımcı	Yaş	Medeni Durum	Dizide sizi rahatsız eden unsurlar nelerdir?
1	22	Bekâr	Kadınların yeterli derecede ilgi görmemesi, değer verilememesi, aşağılanması gibi unsurlar rahatsız ediyor
2	24	Bekâr	Halit Argun karakterinin davranışları
3	24	Bekâr	Kadın karakterlerin davranışları
4	28	Bekâr	Oyuncuların giyim tarzı fazla dekolte
5	30	Evli	Absürt bazı olayların olması
6	32	Evli	Yok
7	34	Evli	Kadınların sürekli olarak yalancı gösterilmesi
8	34	Evli	Yok
9	40	Evli	Dizinin kendisi rahatsız
10	44	Bekâr	Kadınların küçük düşürülmesi, çarpık ilişkiler, aldatma, giyim tarzındaki açıklık

Katılımcıların sadece ikisi dizide kendilerini rahatsız eden bir unsur bulunmadığını belirtmektedir. 9. Katılımcı ise dizinin başlı başına rahatsızlık sebebi olduğu gibi bir yaklaşım ortaya sürmektedir. Üç katılımcı kadınlarla ilgili olumsuz temsiller olduğundan yakınmaktadır. Bu katılımcılar, kadınların değersizleştirildiği, aşağılandığı, yalancı olarak gösterildiğini belirtmektedir. Ayrıca bu üç katılımcıdan 10 numaralı olanı aldatma, çarpık ilişkiler ve açık giyinme gibi konuları da eleştirmektedir. Diğer dört katılımcı ise dizide yaşanan absürt olaylardan, kadın karakterlerin davranışlarından, giyim tarzından ve Halit karakterinden rahatsızlık duyduklarını belirtmektedir. Katılımcıların büyük çoğunluğu dizideki bazı şeylerden rahatsızlık duymaktadır. Kadınlara yönelik olumsuzluklar ve aşırı açık giyim tarzı rahatsızlık duyulan konuların başında gelmektedir. Katılımcılar müzakereci ve tavır geliştiren bir tutum içine girmişlerdir.

Tablo 6. Dizi Üzerinden Etkileşim Durumu

Katılımcı	Yaş	Medeni Durum	Dizi hakkında arkadaşlarınızla konuşur musunuz?
1	22	Bekâr	Evet
2	24	Bekâr	Hayır
3	24	Bekâr	Hayır
4	28	Bekâr	Evet
5	30	Evli	Hayır
6	32	Evli	Hayır
7	34	Evli	Evet
8	34	Evli	Arkadaşlarımla konuşmuyorum, ailemle konuşuyorum
9	40	Evli	Hayır
10	44	Bekâr	Ara sıra konuşuyorum

Katılımcıların yarısı dizi hakkında diğer kişi veya aileleriyle konuştuğunu söylemiştir. Bunlardan biri ara sıra konuştuğunu, bir diğeri ise arkadaşlarıyla değil ailesiyle diz hakkında

konuştuğunu ifade etmiştir. Diğer beş katılımcı ise dizi hakkında hiç kimse ile konuşmadığını söylemektedir. Dizi üzerinden toplumsal etkileşimin çok yoğun olmasa da önemli ölçüde olduğu söylenebilir. Katılımcılar gündelik hayatlarında diğer kişilerle orta düzeyde paylaşım içinde bulunmaktadır.

Tablo 7. Dizide Kadının Ötekileştirilmesi

Katılımcı	Yaş	Medeni Durum	Dizide kadınların aşağılandığını düşünüyor musunuz, aşağılanıyorsa nasıl aşağılanıyor?
1	22	Bekâr	Evet. Hep aldatılarak başka kadınlarla birlikte olunarak aşağılanıyorlar
2	24	Bekâr	Hayır
3	24	Bekâr	Kadınlar işgüzar, hep bir iş çeviren dolandırıcı insanlar gibi gösteriliyor
4	28	Bekâr	Aşağılandığını düşünmüyorum. Bence tam tersi kadın gücünü anlatıyor. Ender karakteri fazla zeki ve akıllıca iş yapan biri
5	30	Evli	Düşünüyorum çünkü kadınlar meta olarak görülüyor
6	32	Evli	Hayır
7	34	Evli	Evet aşağılanıyor
8	34	Evli	Hayır
9	40	Evli	Yok
10	44	Bekâr	Evet, aşağılandığını düşünüyorum. Özellikle Halit karakteri kadınları çok aşağılıyor

Araştırmaya katılan kadınların yarısı dizide kadınların bir biçimde aşağılandığını düşünmektedir. 1 numaralı katılımcı kadınların aldatılarak aşağılandığını, 3 numaralı katılımcı kadınların kötü konumlandırıldığını, 5 numaralı katılımcı kadınların meta olarak görüldüğünü ifade etmektedir. 10 numaralı katılımcı ise aşağılamanın Halit Argun karakteri yoluyla yapıldığını belirtmektedir. Katılımcılardan dördü kadınların aşağılanmadığını söylerken, 4 numaralı katılımcı ise çok farklı bir yaklaşım göstermektedir. Bu katılımcıya göre kadınlar aşağılanmayıp tam tersi olumlu göstergelerle yansıtılmaktadır. Böylelikle katılımcılardan bazılarının mesajlara karşı olumsuz bir tavır içinde olmadıkları anlaşılmaktadır. Yine de de bunların oranı karşıt düşünce geliştirenlerden azdır.

Tablo 8. Dizideki Erkek Karakterlerin Yaşamdaki Gerçek Erkeklerle Benzeşme Durumu

Katılımcı	Yaş	Medeni Durum	Dizideki erkek karakterler çevrenizdeki erkeklere benziyor mu?
1	22	Bekâr	Hayır
2	24	Bekâr	Hayır benzemiyor
3	24	Bekâr	Bilmem. Benzeyen de var benzemeyen de
4	28	Bekâr	Halit gibi yok
5	30	Evli	Benzemiyor. Gerçek hayatta o tarz erkekler daha çok geçimini sağlamakla meşgul diye düşünüyorum
6	32	Evli	Evet benziyor. Normal klasik Türk erkeği
7	34	Evli	Hayır
8	34	Evli	Hayır
9	40	Evli	Hayır
10	44	Bekâr	Hayır, hiç benzemiyor. Çok farklı gösteriliyor Çevremizde hiç öyle erkek tipi yok

Kodlama-Kodaçıklama Bağlamında “Yasak Elma” Dizisinin Alımlama Analizi

Katılımcıların çoğu dizideki erkek karakterlerinin normal hayattaki erkek karakterlere kesinlikle benzemediğini söylemektedir. 3 numaralı katılımcı benzeyen ve benzemeyen karakterler olduğu görüşünü öne sürmekte, 4 numaralı katılımcı ise Halit karakteri üzerinden yorumlayarak öyle bir erkeğin normal yaşamda olmadığını belirtmektedir. Böylelikle bu katılımcı dizideki Halit karakterine karşı çok olumsuz bir tutum geliştirmektedir. 6 numaralı katılımcı diğer katılımcıların aksine erkek karakterlerin normal yaşamda bire bir var oldukları düşüncesini savunmaktadır.

Dikkat çeken bir düşünce olarak 5 numaralı katılımcının cevabı da göze çarpmaktadır. Bu katılımcı dizideki erkek karakterlerini geçim derdi olmayan insanlar olmaları bakımından da eleştirerek bu bağlamda gerçek hayattaki erkeklerle benzetememektedir. Bu katılımcıya göre erkek genellikle evin geçimini sağlamakla sorumlu birey olarak düşünülmekte ve bu tanımlama dışındaki erkek karakterlere soğuk yaklaşmaktadır. Genel olarak tüm katılımcıların farklı sorular bağlamında Halit karakterine karşı olumsuz bir yargı geliştirdikleri zaten ortadadır. Bunun böyle olmasındaki en önemli neden ise elbette ki bu karakterin dizide kadınlara olan davranışlarıdır.

Tablo 9. Dizinin Toplumsal Ahlak Değerleriyle Uyum Durumu

Katılımcı	Yaş	Medeni Durum	Diziyi ailenizle birlikte izleyebiliyor musunuz? İzleyemiyorsanız gerekçeniz nedir?
1	22	Bekâr	Evet
2	24	Bekâr	Evet
3	24	Bekâr	İzliyoruz ailecek
4	28	Bekâr	Sadece eşimle izliyorum ama babamla izlemem. Kıyafetler aşırı dekolteli
5	30	Evli	İzleyemiyorum. Çünkü bazı sahneler ve konuşmalar aile ile izlemeye uygun değil.
6	32	Evli	İzleyebiliyorum
7	34	Evli	Hayır. Eşim izlemek istemiyor
8	34	Evli	İzliyorum
9	40	Evli	Hayır
10	44	Bekâr	Evet izleyebiliyorum

Katılımcıların altısı Yasak Elma dizisini aileleriyle izleme noktasında bir sıkıntı yaşamadıklarını belirtmektedir. 4 numaralı katılımcı sadece eşiyi izleyebildiğini, kıyafetlerin aşırı dekolte olması sebebiyle babasıyla izleyemeyeceğini ifade etmektedir. 5 numaralı katılımcı ise genel olarak dizinin aile ile izlemeye uygun olmadığından yakınmaktadır. Yasak Elma dizisinin aile ile izlenememesinin sebebinin genel olarak kadın oyuncularını aşırı açık giyinmeleri olduğu anlaşılmaktadır. Kadın giysilerinin bu denli dekolteli olması ise moda endüstrisi ile açıklanabilir. Diziyi izleyen büyük kitle bir anlamda içerik yoluyla bu tarz kıyafetleri de almaya koşullanabilmektedir.

Tablo 10. Dizinin Diğer Dizlere Göre Farklılık Durumu

Katılımcı	Yaş	Medeni Durum	Bu diziyi diğer dizilerden ayıran nedir?
1	22	Bekâr	Günümüz erkeklerini az olsa yansıtması
2	24	Bekâr	Sürükleyicilik
3	24	Bekâr	Hepimizin ortak izlediği bir dizi
4	28	Bekâr	Yıldız karakterin komik olması, eğlenceli
5	30	Evli	Esprili konuşmaların ağır basması
6	32	Evli	Kadınların duruşu, kendine güveni, ezik kadınlar yok, erkekler için ağlayan kadınlar yok
7	34	Evli	Şiddet ve mafyanın olmaması
8	34	Evli	Yok
9	40	Evli	Hiçbir şey
10	44	Bekâr	İlgi çekici ve akıcı

Araştırmaya katılan kadınlardan sekizi çeşitli sebeplerden dolayı diziyi diğer dizilerden farklı görmektedir. 8 ve 9 numaralı katılımcılar ise diğer dizilerden bir farkı olmadığını düşünmektedir. Farklı bulan kadınlardan bazıları erkek karakterlerin gerçekçi yansıtıldığını, bazıları ise kadın karakterlerin güçlü yansıtılmasını farklılık sebebi olarak ortaya sürmektedir. Dizi ayrıca sürükleyici ve komik diyalogları sebebiyle de farklılık oluşturmaktadır. Bir katılımcı dizi de şiddet ve mafya unsuru bulunmamasını farklılık olarak ifade ederek bir anlamda o türden içeriğe sahip dizilere de olumsuz gönderme yapmıştır. 4 numaralı katılımcı ise Yıldız karakterinin farklılık yarattığını belirtmektedir. Tüm araştırma boyunca Yıldız karakteri hakkında olumlu ifadeler olduğu göze çarpmaktadır. Katılımcılar Yıldız karakterine karşı sıcak ve olumlu bir yaklaşım içindedir.

Tablo 11. Dizideki Karakterlerin Toplumsal Yaşamdaki Karşılığı

Katılımcı	Yaş	Medeni Durum	Dizideki hangi karakteri kendinize benzetiyorsunuz?
1	22	Bekâr	Hiçbirini
2	24	Bekâr	Yıldız
3	24	Bekâr	Hiçbirini
4	28	Bekâr	Lila'yı benzetiyorum, biraz daha sakin ve mantıklı
5	30	Evli	Hiçbiri
6	32	Evli	Yıldız
7	34	Evli	Yıldız'ın annesine benzetiyorum.
8	34	Evli	Ender
9	40	Evli	Hiçbiri
10	44	Bekâr	Ender

Katılımcıların kendilerini daha çok Yıldız ve Ender karakterine benzettikleri anlaşılmaktadır. İkişer katılımcı Yıldız ve Ender'e benzediklerini ifade ederken 4 katılımcı ise dizideki hiçbir karaktere benzemediklerini söylemişlerdir. Geriye kalan iki katılımcıdan biri kendisini Yıldız'ın ananesine diğeri de Halit Argun'un kızı Lila'ya benzetmiştir. Katılımcıların altısı dizideki bir karaktere benzediklerini aktarmışlardır.

Tablo 12. Dizideki Karakterleri Benimseme Durumu

Katılımcı	Yaş	Medeni Durum	Dizideki hangi karakterin yerinde olmak istersiniz?
1	22	Bekâr	Hiçbirinin
2	24	Bekâr	Yıldız
3	24	Bekâr	Hiçbirinin
4	28	Bekâr	Halit gibi zengin iş adamı olmak isterdim
5	30	Evli	Hiçbiri
6	32	Evli	Ender
7	34	Evli	Hiçbir karakterin yerinde olmak istemem
8	34	Evli	Halit
9	40	Evli	Hiçbiri
10	44	Bekâr	Ender

Araştırmaya katılan kadınlardan yarısı dizideki bir karakterin yerinde olmak istediğini belirtmiştir. Beş katılımcı dizideki hiçbir karakterin yerinde olmak istememektedir. En çok yerinde olmak istenilen karakterlerin Ender ve Halit olduğu bunu Yıldız karakterinin takip ettiği anlaşılmaktadır. İkişer kişi Halit ve Ender'in yerinde olmak istediklerini belirtirken bir kişi Yıldız'ın yerinde olmak istemiştir. Yıldız karakterinin diğer karakterlere göre daha çok sevilmesine rağmen katılımcıların Ender ve Halit karakterini seçmeleri dikkat çekmektedir. İnsanlar sevdiklerinin değil güç ve statü sahibi kişileri yerinde olmak istemektedir. Bir bakıma kişiler parayı ve gücü öncelemektedir.

SONUÇ

Araştırma verilerine göre katılımcılar Yasak Elma dizisini daha çok içeriğinden memnun oldukları için izlemektedirler. Katılımcıların önemli bir kısmı bu içeriği komik, eğlenceli, hoş bulduğu ve zamanını güzel geçirmesini sağladığı için izlediğini beyan etmektedir. Ayrıca katılımcılar dizi senaryosunun entrika barındırması ve dizide oynayan oyuncular sebebiyle de bu diziyi izlediklerini beyan etmektedir. Geneli yansıtmayan az sayıda katılımcı ise sırf başka yapacak bir şey bulamadıkları için bu diziyi izlediklerini ifade etmektedir. Böylelikle araştırmaya katılanların çoğu diziyi izlemekten haz aldıkları ve manevi bir doyum yaşadıkları anlaşılmaktadır.

Araştırma sorularına cevap veren kadınların hemen hepsi dizideki kadın temsillerinden rahatsız olduklarını dile getirmişlerdir. Önemli kadın oyuncuların sinsisi, entrikacı, üçkâğıtçı gösteriş budalası olarak yansıtıldığı katılımcıların çoğunun ortak görüşü olarak ortaya çıkmıştır. Ayrıca katılımcılar kadının dizide değersiz bir varlık olarak konumlandırıldığını düşünmektedirler. Kadın karakterlerin dizideki temsilini olumlu bulan katılımcıların sayısı sadece ikidir. Bu durumda dizideki kadın temsilinin izleyiciler tarafından tasvip edilmediği hatta bu durumdan rahatsız oldukları anlaşılmaktadır.

Dizinin kültürle olan ilişkisi ele alındığında katılımcılar Türk kültürü ile bu dizinin bağdaşmadığı görüşünü ekseriyetle paylaşmaktadır. Yalnızca bir katılımcı dizinin Türk kültürüne zarar vermediğini düşünmektedir. Katılımcılar en çok kadın erkek ilişkileri, flört, çok eşlilik, toplumun geleneksel değerleriyle uyum sağlamaması yönleriyle diziyi eleştirmektedir. Katılımcıların dizide sürekli evlenip boşanan, birbirlerini aldatan, toplumun değerleriyle uyuşmayacak biçimde flört eden çiftlerden rahatsız oldukları ve bu davranış biçimlerinin sahip oldukları kültürel değerlerle bağdaştıramadıkları anlaşılmaktadır.

Araştırmaya katılan kadınların dizide temsil edilen meslekler içinde özellikle yöneticilik ve avukatlık mesleğine karşı istekli oldukları görülmüştür. Katılımcıların yarıdan çoğu üst düzey yöneticilik, şirket başkanlığı ve avukatlık mesleklerinden birini tercih edeceklerini söylemişlerdir. Katılımcıların daha yüksek gelir ev statü kazandıran meslekleri tercih ettikleri gözlenmektedir. Dizide gösterilen mesleklerin izleyiciler üzerinde özentili oluşturabileceği bu soruya verilen cevaplardan anlaşılmaktadır. Katılımcılardan yalnızca biri dizide gösterilen mesleklerden hiçbirini tercih etmeyeceğini belirtmiştir.

Katılımcıların büyük çoğunluğu dizideki bazı unsurların kendilerini rahatsız ettiğini söylemektedir. Yalnızca iki katılımcı dizide kendilerini rahatsız eden bir durum olmadığını beyan etmektedir. Rahatsız edici unsurların başında ise kadın karakterlerin çoğunlukla olumsuz davranışlarla ilintili olarak aktarılması yer almaktadır. Katılımcılar dizide zaman zaman kadınların küçük düşürüldüğü görüşünü paylaşmaktadır. Katılımcılardan bazıları kadın karakterlerin açık giysi tarzını olumsuz bularak eleştirmekte, bazı katılımcılar ise Halit Argun karakterinin kadınlarla olan iletişimine tepki göstermektedirler. Katılımcıların dizide rahatsızlık duydukları unsurlar olduğunu beyan etmelerinde rağmen dizinin yoğun biçimde izlenmesi de bireylerin kültürleriyle ve kişilikleriyle uyumuna dahi televizyon içeriklerini takip edebildiklerini ortaya koymaktadır.

Dizi hakkında arkadaşlarınızla konuşur musunuz? Sorusuna verilen cevaplar dizinin orta seviyede etkileşim unsuru olduğu sonucunu ortaya koymaktadır. Katılımcıların yarısı bir biçimde dizi hakkında arkadaş ve aileleriyle konuştuklarını ifade etmektedir. Böylelikle dizinin ortak bir sohbet konusu oluşturabilecek kadar da etkili olduğu anlaşılmaktadır. Böylelikle televizyonun toplumsallaştırıcı etkisinin ortaya çıktığı gözlenmektedir. Televizyon insanların günlük yaşamlarını meşgul edebilmektedir.

Dizideki erkek karakterlerin toplumsal gerçekliği yansıtmadığı katılımcıların cevaplarından ortaya çıkmaktadır. Katılımcılar, dizideki erkek karakterler ve özellikle Halit Argun karakterinin gerçek hayattaki erkeklerle hiçbir benzerliği olmadığı görüşünü paylaşmaktadır. Yalnızca bir katılımcı dizideki erkek karakterlerin gerçek hayatta da var olduğunu düşünmektedir. Katılımcılar dizideki erkekleri genellikle zevkine düşkün, kolay para kazanabilen ve kadınlara değer vermeyen, onları aşağılayan tipler olarak konumlandırmaktadır.

Katılımcılar genel olarak diziyi aileleriyle rahatlıkla izleyebildiklerini ifade etmektedir. Bu bağlamda toplumsal normlarla büyük bir uyumsuzluk göstermediği anlaşılmaktadır. Diziyi aileleriyle izleyemeyeceklerini belirten az sayıda katılımcı ise kadınların açık kıyafetleri sebebiyle özellikle anne babalarıyla bu diziyi izleyemediklerini ifade etmektedir. Kadın kıyafetlerindeki dekoltenin eskisi kadar olmasa da geleneksel toplum içinde rahatsızlık unsuru olmaya devam ettiği anlaşılmaktadır.

Diziyi izleyen katılımcıların sekizi diğer dizilere göre farklılığa sahip olduğunu düşünmekte, iki katılımcı ise dizinin diğer dizilerden bir farkı olmadığını ifade etmektedir. Dizide farklılık olarak belirtilen unsurların; kadın karakterlerin güçlü yansıtılması, sürükleyici bir senaryoya sahip olması, diyaloglarının komik olması, şiddet unsuruna fazla yer verilmemesi olarak sıralanabilir. Ayrıca dizideki Yıldız karakterinin izlenirlik anlamında önemli bir farklılık oluşturduğu anlaşılmaktadır.

Katılımcıların çoğu kendilerini dizide yer alan bir karaktere benzettiklerini beyan etmişlerdir. Özellikle Ender ve Yıldız karakterinin bu anlamda öne çıktığı anlaşılmaktadır. Katılımcılardan dördü işe dizideki hiçbir karakterle benzerlik göstermediklerini beyan etmektedir. Öte yandan katılımcılara kimin yerinde olmak istedikleri sorulduğunda; Halit Argun karakterinin önem kazandığı anlaşılmaktadır. Ender ve Halit karakterinden sonra Yıldız karakterinin yerinde

olmak istedikleri anlaşılmaktadır. Katılımcılar genellikle güçlü karakterlerin yerinde olmayı seçtikleri, iyi olarak konumlandırılan karakterin ise seçimde üçüncü sırada yer aldığı gözlenmektedir.

Yasak Elma dizisi bağlamında yapılan bu alımlama çalışması belli bir şehir ev belli bir cinsiyet gurubuna kapsayan sınırlı bir çalışmadır. Türk kadın dizi izleyicisinin medya kodlarını nasıl alımlandığını ortaya koymaya çalışmaktadır. Sorulan sorulara verilen cevaplar Hall’in Kodlama/Kodaçıklama yaklaşımı bağlamında irdelendiğinde; denek izleyicilerin bazı noktalarda dizdeki mesajları olduğu gibi alımladıkları görülürken, özellikle kadın karakterlere yönelik yaklaşımlar ve erkek oyuncular bağlamında karşıt düşünce geliştirdikleri anlaşılmaktadır.

KAYNAKÇA

- Erdoğan, İ. (2014). *Medya Teori ve Araştırmaları*. Ankara: Erk Yayınları.
- Koçak, M. C. & İnce M. (2019). Gençlerin Sosyal Medya Kullanım Alışkanlıklarının Kullanımlar ve Doyumlar Yaklaşımı Bağlamında Değerlendirilmesi, *Journal of International Social Research*. 12(64), 795-803.
- Thompson, J. B. (2013). *İdeoloji ve Modern Kültür Kitle İletişimi Çağında Eleştirel Toplumsal Kuramı*. (Çev. İdil Çetin), Ankara: Dipnot Yayınları.
- Smith, P. (2007). *Kültürel Kuram*. (Çev. Selime Güzelsarı ve İbrahim Gündoğdu), İstanbul: Babil Yayınları.
- Fiske, J. (2017). *İletişim Çalışmalarına Giriş*. (Çev. Süleyman İrvan), Ankara: Pharmakon Yayınevi.
- Yaylagül, L. (2014). *Kitle İletişim Kuramları*. Ankara: Dipnot Yayınları.
- Erol, M. (1999). *Televizyon*. Ankara: TRT.
- Bourse, M.& Yücel, H. (2017). *Kültürel Çalışmaları Anlamak*. (Çev. Halime Yücel), İstanbul: İletişim Yayınları.
- Kellner, D. (2008). “Ayrımın Üstesinden Gelmek: Kültürel Çalışmalar ve Ekonomi-Politik”, İletişim Çalışmalarında Kırılmalar ve Uzlaşmalar, Sevilay Çelenk (der.) içinde. Ankara: De Ki.
- Stevenson, N. (2015). *Medya Kültürlerine Sosyal Teori ve Kitle İletişimi*. (Çev. Göze Orhon ve Barış Engin Aksoy), Ankara: Ütopya Yayınları.
- Barthes, R. (2006). *Yazının Sıfır Derecesi*. (Çev. Tahsin Yücel), İstanbul: Metis Yayınları.

İnternet Kaynakları

- <https://www.cnnturk.com/magazin/reyting-sonuclari-30-kasim-pazartesi-2020-masterchef-turkiye-uyanis-buyuk-selcuklu-cukur-sefirin-kizi-yasak-elma-reytingleri> (Erişim: 20.01.2021)
- <https://www.cnnturk.com/magazin/reyting-sonuclari-7-aralik-pazartesi-2020-uyanis-buyuk-selcuklu-cukur-yasak-elma-sefirin-kizi-reytingleri> (Erişim: 20.01.2021)
- <https://www.cnnturk.com/magazin/reyting-sonuclari-14-aralik-pazartesi-2020-cukur-uyanis-buyuk-selcuklu-yasak-elma-sefirin-kizi-masterchef-reytingleri> (Erişim: 20.01.2021)
- <https://www.cnnturk.com/magazin/reyting-sonuclari-21-aralik-pazartesi-2020-cukur-uyanis-buyuk-selcuklu-yasak-elma-reytingleri> (Erişim: 20.01.2021)
- <https://www.sozcu.com.tr/hayatim/magazin-haberleri/yasak-elma-dizisinin-konusu-ne-oyunculari-kimler/> (Erişim: 21.01.2021)
- <https://www.haberturk.com/talat-bulut-kimdir-yasak-elma-nin-halit-argun-karakteri-kimdir-1892166>, (Erişim: 21.01.2021)
- <https://www.fox.com.tr/Yasak-Elma/oyuncular/rol/649/Ender-Celebi>, (Erişim: 21.01.2021)
- <https://www.fox.com.tr/Yasak-Elma/oyuncular/rol/650/Yildiz-Yilmaz-Kuyucu>, (Erişim: 21.01.2021)
- <https://www.gunceldiziprogram.com/yasak-elma-sahika-kim-nasil-bir-karakter-gercek-adi-ne/> (Erişim: 21.01.2021)